

WŁOCŁAWO KUJAWSKIE

Biblioteka Wojskowa
D. O. K. VIII.

Toruń

Prenumerata
na miejscu mk.
40.000, na pro-
wincji i z od-
noszeniem do
domu 45,000
marek
Ogłoszenia za
wiersz nonparel.
pierwsza strona
1500 m., druga i
trzecia 1200 mk.,
czwarta 8-lamo-
wa 520 mk. Ogł.
drobne po 900 m.
za wyraz, tłust.
druk, podwójnie
Najmn. ogł. 9000
mk. Dla zagran.
ceny o 200 proc.
wyższe.

Adres Redakcji i Administracji: Księgarnia Powsteczna, ul. Brzeska № 4. — Redakcja i Administracja otwarta od g. 10 r. do 3 i od 5 do 6 wiecz.
Redakcja rękopisów nadesłanych nie zwraca; nadawane bez oznaczenia honorarium uważa za bezpłatne; prosz. by pisane były po jednej stronie. Ogłoszenia przyjmow. są do g. 12
REDAKTOR PRZYJMUJE CODZIENNIE, OPRÓCZ NIEDZIELI I ŚWIĄT, OD GODZINY 2-EJ DO 3-EJ PO POŁUDNIU. — TELEFON-REDAKCJI 26, № P. K. O. 61.783.

Gospodarstwo Nasienne Antoniego Byszewskiego

w Borzymowicach

pod kontrolą Sekcji Nasienną C. T. R.

POLECA

na sezon obecny:

Pszenicę Wysokolitewkę

oryginalną, wyprodukowaną w r. b.
z Elity

i żyto wierzbieńskie.

Zamówienia przyjmuje

Syndykat Rolniczy w Włocławku.

Przedsiębiorstwo Budowlane i Skład Drzewa

A. SZYMAŃSKI

w Włocławku ul. Kaliska 22 obok fabr. cykorji „GLEBA”
Telefon 228.

Posiada zawsze na składzie wielki wybór w różnych rozmiarach deski i bale obrzynane, stolarskie suche, olszowe, dębowe, jesionowe, topolowe, grabowe. Szprychy okrągłaki na piasty, łąty, dyszle, drzewo kantowe wymiarowe oraz opalowe.

Ceny konkurencyjne. Ceny konkurencyjne.

PRZYJMUJE WSEKIE ZAMÓWIENIA

Deski hoblowane i szpundowane podługowe.

Ś. † P.

Basiunia Wajcownicówna

po krótkich, lecz ciężkich cierpieniach zasnęła w Bogu dnia 16 sierpnia w Śmiłowicach, przeżywszy 9 miesięcy.

O czym zawiadamiają krewnych, przyjaciół i znajomych po-
grzażeni w głębokim smutku

RODZICE I RODZINA.

SAMUEL

PURMAN

obywatel m. Włocławka, b. kupiec

po długotrwałej chorobie zakończył życie w Giessen
d. 13 sierpnia 1923 r.

Pogrzeb z dworca kolejowego odbędzie się w niedzielę dnia
19 sierpnia o godz. 2 po poł.

Rodzina.

PIERWSZA
KUJAWSKA GARBARNIA

Jakób Jabłonka

W WŁOCŁAWKU

SKŁAD FABRYCZNY UL. 3 MAJA 23

Telefon 223.

POKAZ

Minimaxów w działaniu

odbędzie się na Placu Wystawy

w dniu 17 i 19 b. m. o godz. 5-ej po poł.

Pożar

wygasi gaśnica
MINIMAX.

„NASIONA” SPÓŁKA ROLNICZO-HANDLOWA

KRAKOWSKI, TCHÓRZ i S-ka

WŁOCŁAWEK, BIURO: Przedmiejska 20 (róg Brzeskiej)

SKŁADY: ZAMCZA 10.

TELEFON Nr. 133, SKRZYŃKA POCZTOWA 14.

HURTOWY ZAKUP i SPRZEDAŻ
WSZELKIEGO RODZAJU NASION PASTEWNICH,
KONICZYN, ARTYKUŁÓW STRĄCZKOWYCH,
OLEISTYCH i t. p.

Maszyny najnowszych systemów do czyszczenia
KONICZYN NASIENNYCH.

„LEN”

TOW. AKC.

Toruń-Mokre

Tel. 310.

FABRYKA WYPRAWY LNU

Kupuję każdą ilość słomy lnianej
płaci najwyższe ceny lub
zamienia na płótno po
cenach fabrycznych.

Poczucie socjalne stanie się namiętnością, czynem i prawdą dopiero wtedy, gdy wybuchnie w duszy ludzi prawdziwie religijnych i patriotycznych.

Mickiewicz.

POLSKA W WALCE Z SZATANEM

W żadnej może dotychczas epoce dziejów tak ściśle nie identyfikował się interes polskości i katolicyzmu, jak w naszych czasach.

Potrzeba wzmocnienia i dopomożenia do rozkwitu katolicyzmu w Polsce rzuca się wprost w oczy. Nie po raz pierwszy to te dwie siły mają najżywotniejszy interes w podaniu sobie rąk. Rzecz znamienna: tem wybitniej się zarysowywało to zjawisko, im bardziej pożałowania godne były w danej chwili losy Polski. Wystarczy przypomnieć sobie kilkudziesięcioletni okres najsroższych prześladowań polskości na Litwie, kiedy to pogorszenie losów żywiołu polskiego było równoznaczne z pogorszeniem się losów katolicyzmu i pogorszeniem losów katolicyzmu z pogorszeniem położenia polskości. I rzecz szczególna, wraca to tradycyjne spleatanie interesów dziś, gdy stosunki się tak gruntownie zmieniły, gdy możność prześladowania nas przez kogokolwiek, jak sen upiorny przeminęła.

Gdzie tkwią obecnie te momenty, na które wskazać możemy, jako na

kontynuację tożsamości interesów Polski i katolicyzmu?

Polska jest państwem młodem, dążącym do utrwalenia swego bytu, oraz, co będzie jednoznacznie do zapewnienia sobie stanowiska mocarstwa w Europie. To zaś może jej zapewnić najściślejszy związek z katolicyzmem. Świat po wojnie, podany wciąż silnie czynnikiem rozkładu, które wojna ze sobą przyniosła, odwrócony od potężnego czynnika konstrukcyjnego, jakim jest religia, prócz jednej chyba Francji, która w całym swym życiu przeżywa proces rekonstrukcyjny, a więc, jak wiadomo, i renesansowy nawrót do religijności, świat ten znajduje się w notorycznym upadku. Dla państw starych, oddawna skonsolidowanych, zło nie jest tak groźne: da się ono zażegnać do pewnego stopnia choćby policyjnymi środkami. Dla organizmu państwowego młodzieńczego jak Polska, to zło które w życiu publicznym widzimy na każdym kroku w postaci braku skrpułów moralnych, żądzy użycia za wszelką cenę i t. d., może się stać katastrofalnym, jeżeli nie znajdzie odpowiedniego dla siebie przeciwważnika. Przeciwważnikiem takim mogą się stać etyczne składniki wychowa-

nia religijnego, które też w naszych czasach i w szczególności dla naszej rasy, szlachetnej, lecz kobieco słabej, staje się gwiazdą zbawienia. Nadchodzą, a raczej nadeszły już czasy, w których najzagorzalszy ateista-Polak musi sprzyjać rozwojowi ducha religijnego, jeśli sprzyja ojczyźnie, w których z polskiego, narodowego stanowiska staje się zbrodnią działać na szkodę religji, podkopywać wiarę w duszach. Utrzymywanie ducha religijnego w życiu jednostkowym i społecznym, a zwłaszcza odpowiedniego wychowania w szkołach, domaga się od nas już nie gorliwość wyznaniowa, lecz najczystszej krwi patriotyzm.

Naodwrot Polski żywotnej domaga się najistotniejszy interes kościoła katolickiego, dziś bardziej, niż kiedykolwiek.

Zawsze było powodzenie Polski powodzeniem katolicyzmu. Gdy w XVII wieku mieczem Sobieskiego Polska odniosła jedno z najświetniejszych swoich zwycięstw pod Chocimem nad nieprzyjaciółmi Krzyża Chrystusowego, wówczas z Rzymu nakazano w całym świecie chrześcijańskim odprawiać corocznie w rocznicę zwycięstwa obowiązkowe dziękczynne modły i w dniu tym na znak radości były dzwony na całym obszarze świata chrześcijańskiego. Była to słuszną radość, gdyż Chocim zatrzymał falę, która przez Polskę sunęła na zniszczenie całego chrześcijaństwa i co gorsza, była zdolną je zniszczyć. Polska niejednokrotnie uratowała chrześcijaństwo. Uratowała je pod Lignicą przed zalewem mongolskim, zasłaniała przez całe wieki przed zalewami Otomanów, uratowała przed grozą półksiężycy pod Wiedniem, uratowała przed najstraszniejszym ze wszystkich potopem bolszewickim pod Warszawą.

Dziś powtarza się groza Lignicy, Chocimia i Wiednia. Groza Warszawy została doraźnie tylko opanowana. Uosobiona w bolszewizm groza rewolucji socjalnej już nie jakiejś przez pół chociażby ideowej i idealnego typu, lecz ordynarnej rewolucji tłuszczy, jaką przewidział Krasiński, wisi nad cywilizacją, nad światem, nad chrześcijaństwem i nad nami. Najdroższe dobra nasze, te, których całości od tysiąca lat bronimy, jako polacy i jako ludzie, stracilibyśmy bez ratunku w odmętach tej strasznej rewolty, która ciągłymi drgawkami zwiastuje swą chęć wyładowania się poza Rosją. W zmaganiu się z tym wrogiem katolicyzm jest potrzebny nam, Polska katolicyzmowi. Nie Lenin to już idzie ku nam z pochodnią zniszczenia, nie opętany przez szatana teoretyk eksperymentujący, ale szatan sam, nieprzyjaciel Chrystusa, który chce zniszczyć wszystko, co życiu wartość nadaje. Judasz Iskarjota, któremu bolszewizm na nizinie moskiewskiej wznosił świeżo pomnik ze spiżu.

Walki temu wrogowi najbieglejsza policja świata nie może wydać. Do walki z nim jest zdolny sam jeden Kościół Boży. Zaden dedektyw, żadna policja, żadni żandarmi. To boska powaga Kościoła. Ta tylko potęga zachować nam może w całości umiłowany typ życia naszych ojców i dziadów, ona tylko skuteczną może rozciągnąć pieczę ochronną nad naszymi gniazdami, ona jedna sprostą zadaniu, aby wśród następującej zgnilizny nie padła ofiarą istota bytu narodu: moralna ciągłość pokoleń.

Tę siłę opiekuńczą i sprzymierzeńczą pragnie Polska i powinna pragnąć mieć intra muros, wśród wa-

łów swej obłożonej twierdzy, na zasadzie wzajemności: sama była wszak zawsze sojuszniką nienajgorszą.

Kościół rzymski od czasów św. Piotra nie miał przed sobą tak wielkiego zadania, jak dziś, gdy duch Judasza Iskarjoty ciągnie na podbój świata, a Polska w największych swoich momentach nie mogła znaleźć się w sytuacji wznioślejszej, jak współdziałając z Kościołem w tem dziele wiekopomnem, będącym niczem innym, jak najzaszczytniejszą z bitew: bitwą z szatanem.

(Rzeczpospolita)
Antoni Chałtoniewski.

Z wystawy we Włocławku.

Pomimo, że wiele było zdań, iż Wystawa Rolniczo-Przemysłowa we Włocławku, urządzona wkrótce po Wystawie Poznańskiej, nie uda się, jednakże obawy te okazały się płonne. Wystawa Włocławska pokazała, że Kujawy potrafią się zdobyć na twórczość i pomysłowość i, że są pracowite, czem świadczą zdobyte przez wystawców liczne nagrody.

W dziale hodowlanym wystawili najpiękniejsze okazy: majątek Lubstów (powiat Kolski) wystawił 10 klaczy anglo-arabskich, za co otrzymał 1 medal złoty, 1 srebrny i 1 list pochwalny; majątek Pieleszki (powiat Włocławski), rasową trzodę, króliki, skórki z nich, ptactwo i gołębie, za co otrzymał: 1 medal złoty za kury, 1 medal złoty za skórki z królików, 1 duży srebrny za trzodę, 1 srebrny za króliki, 1 srebrny za polskie gołębie użytkowe, 1 brązowy za owce i 1 brązowy za ptactwo wodne. Z obór w pierwszym rzędzie wyróżniła się obora majątku Sierzchowo (1 medal srebrny), który wystawił 17 sztuk pięknych holendrów, następnie obora z Dębic, 13 sztuk holendrów (1 medal srebrny i 2 brązowe); majątek Pomorzany (powiat Kolski) wystawił 9 sztuk bydła i 9 sztuk trzody, za co otrzymał 2 medale srebrne.

Prócz tego były wystawione: z majątku Wiecin 4 klacze, z majątku Łowiczek 2 ogiery anglo-araby, z majątku Straszewo 2 ogiery półrasy arabskiej i 2 fryzy; z majątku Wilkowie 3 klacze, 1 ogier i 15 sztuk holendrów, z majątku Osiecin 4 klacze, z majątku Sokołowo 4 konie, z majątku Brzezina 6 doskonałych klaczy i 2 roczniaki wysokiej rasy; majątek Bronisław wystawił 2 młode Simentalery, majątek Jarantowiczki 5 dobrych krów holenderskich, majątek Morzyce 10 sztuk bydła, dom Borzymie 7 szt. bydła; Stary Brześć 7 sztuk bydła, majątek Śwież 11 doskonałych klaczy po ogierze anglo-arabskim. Majątek Bogucin (powiat Lipnowski) bardzo ciekawą i naukowo opracowaną kolekcję ziół i roślin lekarskich.

Naogół biorąc, mało było wystawionych koni, co trudno sobie wytłumaczyć, ponieważ okolice Kujaw posiadają bardzo wiele hodowców; dlaczego naprzykład nie były wystawione konie z Wietrzykowic, z Siewierska, z Brudzewa i innych? Pożądanem byłoby również liczniejsze wystawienie owczarni.

Z. Olszański
lekarz weterynaryj.

MYŚLI.

Wybrał X. B. F.

„Nieocenioną jest waga Bałtyka dla nas. Pragnąłbym, aby stał się on śrenicą polskiej uwagi, dumą narodu i jego ukołochaniem. Dwa posiadamy skarby — dwa bieguny naszej mocy — dwa oparcia — dwa piękna: Tatry-Bałtyk. Słupki strzeliste południa — brama otwarta północy. Skrzydła ku niebu — skrzydła dla oddechu”.

WŁ. ORKAN.

ZARZĄD KUJAWSKIEGO ODDZIAŁU ZWIĄZKU FLORJAŃSKIEGO

zawiadamia, że popisy Straży Ogniowej odbędą się dziś nie o godz. 10 rano **lecz o godz. 3 po południu.**

15-lecie Kujawskiego Oddziału Pol. Towarzystwa Krajoznawczego.

Gdy cofniemy się myślą o lat kilka wstecz, ujrzymy wszędzie ponury obraz, jaki przedstawiało życie niewolnego narodu. Gdy obejmiemy wzrokiem wspomnienia społeczne horyzonty, polskiego życia w umysłach naszych, zarysowują się zawsze sylwetki kajdan, „kazamatski h” łańcuchów, wybladłych twarzy ciągłych „bunto ników”, którym „życie żołdaków” nie wystarczało wśród hańbiących warunków społeczno-narodowych.

Wielu z tych, co holdowali hasłu: „Niech żywi nie tracą nadziei i przed narodem niosą oświaty kaganiec” obejrzawszy się w kolo siebie zatroskali się o tragizm tchnące ugory.

Poczęto tworzyć towarzystwa, związki, kółka o najrozmaitszym nazewnictwie charakterze.

Twórcom, promotorom i apostołom tych zrzeszeń przyświecała zawsze gwiazda Niepodległej Polski.

Jednym z takich ruchów społecznych jest Polskie Towarzystwo Krajoznawcze, którego Oddział Kujawski święci jubileusz 15 letniej swej pracy.

Przed laty 15 tu, wtedy kiedy kraj był jeszcze pogrążony w mrokach niewoli; kiedy „łapa” tyranów dosięgała wszystkiego, co wolnością tchnęło; kiedy zdradzieckie ucho żandarma u okien i drzwi na czatach przestawało; wtedy grono obywateli miejscowych na zebraniu dn. 28 marca 1908 r. powołało do życia Kujawski oddział Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego.

Pierwsi stanęli do pracy ci, którzy ją zapoczątkowali. Nazwiska inż. Olszakovskiego, Gustawa Moczarskiego, prof. Antoniego Byszewskiego, ś. p. C. Apanowicza i wielu innych dobrze zapisały się w życiu Towarzystwa, jak widać to z ksiąg protokółów, gdzie od pierwszej karty począwszy stale je spotykamy. Walcząc z trudnościami, jakie każda żoźna akcja napotyka, zwłaszcza wtedy kiedy wszelki ruch społeczny nie był „na rękę” naszym „najtroskliwszym”, Towarzystwo Krajoznawcze jak mogło najwyżej uświadomienia narodowego niosło kaganiec. Przez pouczające i ożywiające ducha pogadanki, odczyty, wycieczki i wystawy Towarzystwo stało się potężnym czyn-

nikiem walki o ducha, o wolność, o Polskę. Propaganda w kierunku poznania tego co nasze, co swoje, a więc przedewszystkiem kraju, przemysłu, ludności i języka była zarzewiem, które rozpałało płomień ukochania wszystkiego, co polskie.

Własnymi i ludzi dobrej woli siłami Towarzystwo od zarania swej działalności urządzało odczyty dla szerszej publiczności, jak również zdołało stworzyć własne muzeum, które jest jakby lśniącym dżademem w koronie pracy Towarzystwa, a chlubą nie tylko Włocławka, lecz całych Kujaw.

Dość wspomnieć izbę kujawską naturalnej wielkości ze wszystkimi właściwymi jej sprzętami i ubiorami.

Cennym przedmiotem, który muzeum posiada jest również odlew wspaniałej czary z XII wieku, znalezionej w okolicy Włocławka w r. 1909, a której oryginał pozostaje w Muzeum Narodowym w Krakowie.

Dzięki znakomitemu znawcy sztuki archaicznej ś. p. ks. kan. Górzyńskiemu, b. członkowi Towarzystwa, czara ta należycie oceniona zajęła należne jej miejsce.

Urządzona w r. 1911 wystawa etnograficzno-artystyczna stanowi epokę w życiu Towarzystwa.

Wszelkim usiłowaniom mającym pokrewne cele na względzie Towarzystwo śpieszyło zawsze z wydajną pomocą, jak np. pomoc okazana wyprawie naukowej, zorganizowanej przez Zarząd warszawski, pod kier. prof. Sawickiego w celu zbadań jezior Chodeckich.

Czestym gościem Towarzystwa był prof. Aleksander Janowski, którego z odczytów, jakie miewał zna ogromna część Włocławka.

Po wybuchu wielkiej wojny praca w Towarzystwie siłą rzeczy jakby się przyczaiła, aby z nową energią wystąpić na widownię, na której tak zasadnicze zaszły zmiany.

Mimo wysiłków Towarzystwa, aby działalność rozszerzyć na całe społeczeństwo i aby duch jaki ożywił zawsze Towarzystwo tchnął swym ożywym oddechem na dalsze horyzonty, społeczeństwo nasze zapatrzone jedynie w sztandary partyjne lub w znaki zysku, paskarstwa, snobizmu i egoizmu niezbyt chętnie garnie się do pracy społecznej, gdzie nie operuje się tyle hasłami, ile realnymi wynikami.

Magistrat a Wystawa.

W Nr. 175 z dnia 15.VIII r. b. „Słowa Kujawskiego” ukazała się notatka p. t. „Magistrat a Wystawa” tej treści, jakoby Zarząd miasta projekt urządzenia wystawy przyjął dość obojętnie i t. d.

Wobec powyższego Magistrat stwierdza, że:

1. Udzielił placu pod wystawę (ogrodu) z poważną stratą dla Kasy Miejskiej, godząc się nawet na usunięcie drzew owocowych przeskadzających w urządzeniu wystawy.

Owies, Siano, Słoma, Ziemniaki, Kapustę kupuje

Galczak Kazimierz

Włocławek, ul. Miła 27.

2. Udzielił nowowyprowadzonego budynku szkolnego, narażając się na sprzeciw władz szkolnych oraz na zniszczenie czysto urządzonego lokalu, tak, że doprowadzenie go do porządku naraził miasto ponownie na straty.
3. Magistrat udzielił różnych świadczeń jak: robociznę, konie, światło, przewodniki, lokal pod biuro, urzędnika do biura, telefon i t. p., bez tego wszystkiego nie byłoby do pomyslenia urządzenie w tak krótkim czasie wystawy.

Na poczet świadczeń na rzecz wystawy Magistrat wystąpił jako jedna z pierwszych instytucji do Rady Miejskiej o uchwalenie kredytu dwudziestu milionów marek, co przy obecnym stanie finansowym miasta i w porównaniu do innych instytucji samorządowych, jest bardzo wydatną pomocą.

Magistrat z samego początku aż

Skrzynki oraz deski na skrzynki do owoców
w dużej ilości poleca
ZWIĄZEK
Polskich Stowarzyszeń Spożywców
ODDZIAŁ we WŁOCŁAWKU
ul. Starodębska № 41
dom własny.

nadto zdawał sobie sprawę z korzyści wystawy płynących dla miasta i społeczeństwa i dołożył wszelkich starań, ażeby ta wystawa się odbyła.

Magistrat stwierdza, że tego rodzaju notatka pochodzi ze sfer Magistratowi nieprzychylnych i niesprawiedliwie tendencyjnych w stosunku do Zarządu miasta.

MAGISTRAT m. WŁOCŁAWKA:
Krauze.

KOŁA

**wozowe,
bryczkowe,
powozowe**

z hydraulicznie nasadzanymi obręczami

WOZY

**półtoraczne,
kolejne,
saskie**

POLECA

SPECJALNA FABRYKA KÓŁ I WOZÓW

M. MARGULIES, Płock.

ODEZWA!

Na wspólnej pogadance drukarzy „Dz. Bydg.” i „Gazety Bydg.” dnia 13 b. m. stworzono podstawę do mającego powstać Związku Drukarzy Polskich na zasadach chrześcijańskich. Równocześnie przyjęto następującą rezolucję:

„Zebrani na sali p. Ruxa w dniu 13. 8. 25, drukarze w liczbie 17 wybierają komisję organizacyjną celem stworzenia nowej bezpartyjnej organizacji drukarskiej. Komisja ta starać się winna o nawiązanie kontaktu z związkami chrześcijańskimi celem obrony słusznym praw pracowników drukarskich.

Do powyższego postępowania zmusza nas zachowanie się Związku Centralnego w Warszawie, który stojąc pod wyłącznym wpływem czerwonych agitatorów ma inne cele, aniżeli ekonomiczne.

Nowa organizacja Drukarzy Polskich pracować będzie na zasadach wypróbowanych organizacji w Europie zachodniej.

Do organizacji przyjmować się będą wykwalifikowanych kolegów.

Wzywamy kolegów, nam przychylnych, do skomunikowania się z komisją naszą.

Znaczącym sentymentem kolegów drukarzy, pracujących w województwach zachodnich, nie wątpimy, że apel ten znajdzie żywe echo”.

Dodolski Jan, prezes „Dz. Bydg.”, Marek, sekretarz „Gaz. Bydg.”, E. Pieczyński, skarbnik „Dz. Bydg.”.

Wszystkie pisma uprasza się o powtórzenie niniejszej odezwy.

Trzeźwość na Litwie Kowieńskiej.

Podczas dyskusji sejmowej w sprawie budżetu Chrześc. Dem. poseł Ere-tas wystąpił z propozycją wyasygnowania większej sumy na towarzystwo trzeźwości. W mowie swej powiedział, co następuje: „Litwa rozpiła się cała, nie tylko wódki lecz klasa inteligentna, urzędnicy, wojskowi, a nawet — księża. Ducha trzeźwości w budżecie niema. 25 milionów asygnujemy na to, aby pić, a zaledwie sto tysięcy na trzeźwość”. Cała mowa była ozdobiona przykładami nieumiarkowanego spożycia alkoholu przez administrację państwa.

Z cyklu:

„Zawrotne i proste drogi.”

Ozdobą naszego miasta jest piękny most. Długi, że końca dosięgnąć okiem trudno, zwłaszcza po uciążliwej pracy biurowej. Długi tak, iż jest gdzie spacerować, rozmowy wieść serdeczne, podziwiać grę przedziwną światła latarni, złotym różańcem rozwieszonych wzdłuż brzegów Wisły od strony miasta.

Wracam w tej chwili od pomnika, który staraniem społeczeństwa wrocławskiego stanął poza Wisłą, w pięknym okolicy lasów sosnowych, na wzgórzu malowniczo położonym, z napisem prostym lecz głębokim w treści: Poległym obrońcom Wisły.

Dlatego to nadmieniam, by z jednej

strony dać możliwość czytelnikowi odczuć małą duszę nastroszoną przy grobie bohaterów — męczenników za Ojczyznę, a z drugiej, by uplastyczyć mój punkt obserwacyjny.

A zatem idę po moście w stronę miasta.

Idę: „W wieczornym zmroku we mgle szarej”, bo już doprawdy zmrok gęsty rozpościł swe kosmate pazury po ziemi i wraz z dymem kominów fabrycznych brał ją w posiadanie.

Na moście rojno, gwarno, ale zaraz na wstępie uderzył mnie ton rozmów z jakichś dalekich stron, gdzieś ze Wschodu.

Was gikś du?

A Icek, nol!

Tatele, manusia!

Ty mnie nie tykej!

A szwargot, by indorów zgrai.

A psplwanie, a pokazywanie na palcach, ile zysku, ile oszukaństw...

Aj, wai, eh, nol!

A rzadko który z kiepska ubrany, a rzadko która nie niesie zapachu perfum.

Naraz jakaś parka oderwała się od tłumy spacerowiczów, przystanęła przy balustradzie mostu, a oparłszy się o poręcz, tak poczęła gwarzyć z cicha — jeszcze cichszy wiaterek donosił mi słowa:

„Icek!”

„Nol!” Wybulgotał jakiś młody bas.

„Ty widzisz!”

„Ja cię widzę, moja Surko, oh!”

„Nie, fe, ty brzidalul!”

„Ty widzisz tego statku, jaki uniepiękny na wodzie?”

W tej chwili rzeczywiście oczom jej i moim (bo trudno brać jego w rachubę) ukazał się w ciemności

Hymn dzisiejszy.

Boże, coś Polskę cudem twej wszechmocy
smartwych powstałą powołał z mogiły,
coś Ją wyzwolił z pod jarzma przemocy
na proch zaborcze pokruszywszy siły—

Przed Twe ołtarze zanosim błaganie,
Ojczyznę, wolność zachowaj nam, Paniel!

Spraw, byśmy byli cudu Twego godni,
byśmy lepszymi stali się po mece,
byśmy zaborczych nie szli śladem zbrodni
i mieli dzielne ale czyste ręce—

Przed Twe ołtarze zanosim błaganie,
ducha prawości racz nam dać, o Paniel!

Niech strzeżem świętej spuścizny przeszłości,
niech ochramiamy Kraj i Chrześcijaństwo—
i niech zostanie po nas potomności
swobodne, rządne, sprawiedliwe państwo—

Przed Twe ołtarze zanosim błaganie,
godnie nam Polskę daj budować, Paniel!

J. TERPIŁO.

Co niesie dzień?

SIERPIEŃ

19

NIEDZIELA

Dziś: 15 po św., Ludwika, Benig.

Słow.: Bolesława.

Jutro: Jacka w.

Wschód słońca o g. 4.34

Zachód o g. 19.53

Wsch. księżycy o g. 13.2

Zachód o g. 22.47.

Osobiste. W dniu 17 i 18 b. m. bawił we Włocławku J. E. ks. biskup Władysław Krynicki.

— W ub. piątek był na inspekcji w naszym mieście nadkomisarz I. P. P. I-go okręgu warszawskiego, p. Stanisław Szczepkowski.

— Sekretarka General. Konsulatu polskiego w Rzymie, po kilkutygodniowym pobycie w naszym mieście wyjechała z powrotem do Rzymu.

Nabożeństwo żałobne. W dniu 18 b. m. o godz. 9 rano w katedrze zostało odprawione uroczyste nabożeństwo żałobne za spokój duszy poległych w r. 1920 w obronie Wisły. W nabożeństwie brał udział cały garnizon miejscowy.

Ze sportu. W niedzielę, dnia 19 b. m., o godz. 4.30 popołud. na boisku sportowym rozegrane będą zawody piłki nożnej pomiędzy drużynami „Sokół” Włocławek a L.K.S. Lipno — rewanż.

Ze Stow. Właścicieli Nieruchomości. Ogólne zebranie członków Stowarzyszenia Właścicieli Nieruchomości m. Włocławka odbędzie się w sali T-wa Krajozn. Kaliska i. Porządek dzienny obejmuje: Sprawozdanie z działalności, kasowe. Wybory 2 ch członków Zarządu i innych. Wejście tylko dla członków za legitymacjami. Szczegółowy porządek dzienny przy wejściu na sale.

Wyciągi. W d. 17 sierpnia na polach Nowej Wsi odbyły się wyciągi, urządzone przez Kujawskie Koło Sportowe. O wynikach podamy w num. następnym.

Regaty w Płocku. W dniu 19 sierpnia odbędą się w Płocku wyciągi wioślarskie. Włocławska drużyna wioślarska bierze w nich udział.

Zbiórka. Dnia 19 b. m. o godz. 8 rano odbędzie się zbiórka straży ogniowej przed czatownią.

Cena chleba. Z powodu podróżeńia mąki o 25,000 mk. na worku, pracy o 70%, drzewa 60%, i soli 50% jesteśmy zmuszeni podwyższyć cenę chleba z dniem 18.8 na 7,500 za kg. Cech piekarski.

Jarmark. W dniu 21 sierpnia odbędzie się jarmark w Nieszawie.

Pożar. W dniu 16 sierpnia od iskry lokomotywy ciągnącej ugniatacz szosowy zapaliła się zagroda Jana Zadkowskiego w Pikutkowie pod Brześciem Kuj. Cała zagroda spłonęła. Straty bardzo znaczne.

Pożar wagonu. W d. 17 sierp. pomiędzy stacją Krośniewicami a Kutnem spalił się wagon towarowy. Przyczyny pożaru narazie niewyjaśnione. Sledztwo w toku.

Pożar. Wczorajszej nocy o g. 12 miasto zostało zaalarmowane syreną o pożarze. Okazało się, że na przedmieściu Czerwonce wynikł pożar w jednym z domów. Pomimo natychmiastowego ratunku pożar skutkiem wiatru przeniósł się na posiadłości sąsiednie i strawił 4 domy. 20 lokatorów pozostało bez dachu nad głową.

Konfiskata zdechłych owiec. Policja skonfiskowała u handlarza Abrahama Grabowskiego przy ul. Piekarskiej 4, cztery zdechłe owce.

Zatrzymanie złodziejek. W d. 17 sierpnia policja zatrzymała dwie zawodowe złodziejki: Zofję Walerczak i Petronelę Wasilewską. Przy złodziejkach znaleziono narzędzia złodziejskie.

Kradzież bielizny. Przy ulicy Cygance 26 złodzieje skradli p. Dziekanowskiemu z poddasza bieliznę wartości około 2,000,000 marek. Po przeprowadzeniu śledstwa w związku z tą kradzieżą zostali aresztowani: Mojżesz Kraut, Izrael Stolarczyk i Sura Doren.

Kradzież. W dniu 17 b. m. wesi Łęg skradziono Marjanowi Stasiakowi świnie.

Kradzież roweru. P. Józef Czyżewicz postawił rower na chodniku i wszedł na chwilę do sklepu p. Gorzeńskiego. Skorzystali z tej chwili złodzieje i z rowerem umknęli.

Z doli sieroczej.

Istotnie ciężka to dola sieroca, bo bez jasnego dzieciństwa, dola twarda, surowa. Jest we Włocławku zakład gdzie dość liczna gromadka dzieci — sierotek znajduje nietylko chleb powszedni, lecz wszystko, na co tylko stać ubogi zakład, jakim jest „Dom Sierot” przy ul. Biskupiej. Wyniesieniem z wizyty wrażeniami chcemy podzielić się z czytelnikami. Praca maluczkich wre w tym Domu, gdzie działyki rosą w lasce u Boga i na pociechę Ojczyzny.

Wolne od nauki szkolnej chwile dzieci spędzają bądź na pracy fizycznej, bądź też na zabawie.

daleko kadłub statku. Poprzez okna znaczył się światłem na cichej fali wiślanej. I, gdyby nie światło, z trudem możnaby go dojrzeć. A przy świetle elektrycznym z brzegu od latarni i przy świetle własnym poprzez okna kajut, grającym olśniewającym blaskiem na kołyszących się grzbietach wód Wisły, mógł w każdym z obserwatorów wzbudzić zachwyt.

Nic więc dziwnego, iż poetyczna Surka zapomniała na chwilę o Icku, a on zakochany, nic nie widział oprócz Sury. Oh!

Tymczasem wody wiślane toczą się wartko, ale tak równo, tak niepostrzeżenie, że zdaje się porówno z poetą, iż...

... rzeka szemrze, płynie w mrokach, Płynie i płynie coraz dalej!

A coś w niej wzdycha,
coś zawodzi...

Skład win, towarów kolonialnych i delikatesów

J. GORZEŃSKI

ul. 3-go Maja Nr. 37
telefon. Nr. 8

Artystyczna strona życia, jak nauka śpiewu jest tu stosunkowo dobrze utrzymana, tak, że pod tym względem Dom Sierot mógłby ze szkołami współzawodniczyć. Według oświadczenia jednej z sióstr Zakład troszczy się o przyszły los wychowanków, dając im właściwe zawody, tak, aby żyły nie tylko dla siebie lecz dla Boga i Ojczyzny.

Zasilki materialne zakład czerpie z ofiar kółek rolniczych ziemiańskich i społeczeństwa miejscowego, najczęściej drogą kwesty.

Wszyscy, którym na sercu leży dola sierot winni o tym schronisku pamiętać we wszelkich okolicznościach, w których zwykło się dawać choćby cząstkę ze swego mienia.

Wszystkim, którzy schronisku temu spieszą z ofiarą pomocą należą się wyrazy uznania i wdzięczności.

Pogłoski o pośrednictwie papieża.

RZYM, 18.8 Pat. (Radjo). W kołach zbliżonych do Watykanu krążą pogłoski o zamiarze Papieża podjęcia się roli medjatora w rozwiązaniu problemu Ruhr. Po oficjalnym zaprzeczeniu tym pogłoskom poselstwo niemieckie w Rzymie informowało się drogą nieurzędową o istotnych zamiarach Ojca Św. Jednakże faktem jest, że Papież nie ma na razie zamiaru pośredniczyć w porozumieniu między sojusznikami i Niemcami, do chwili kiedy przekona się, że jego osobiste wpływy mogłyby mieć skutek dodatni.

Poselstwo niemieckie przy Watykanie nie ukrywa swego żalu z powodu takiego stanowiska Papieża i stwierdza, że rzeczywiście pogłoski o wystąpieniu medjatorskim Ojca Św. są bezpodstawowe i musiały wyjść prawdopodobnie z Niemiec. Mimo tych zaprzeczeń polityka Watykanu jest przedmiotem bacznych obserwacji obu stron.

„Osservatore Romano” o Polsce.

Doniesienie o udziale p. Ministra Wyznań i Oświaty prof. Głabińskiego w uroczystości poświęcenia kościoła w Radości organ watykański „Osser-

Skarzy się Wisła, o skarży się matka rodzona naszych rzek!

A z łona jej dobywa się na całą Polskę jęk okrutny — to wołanie tych, co poległ w obronie Ojczyzny.

„Poległym w obronie Ojczyzny” widnieje napis na obelisku postawionym ręką dobroczynną obywateli na mogile zmarłych śmiercią bohaterską za Ojczyznę.

To pamięć widoma!

Czy wszystkich?

Spojrzałem na szwargoczących spacerowiczów.

Był choć który z ich plemienia bohaterem w mogile?

A w mieście ich tyle!

A bohaterska śmierć obrońców Ojczyzny dała im szczęście, że na moście pomarzyć mogą, że mogą in-

teresiki, manipulacyjki i machinacyjki handlowe załatwiać.

„Wystąpienie i podniosłe słowa p. Ministra, wyrażone przezeń dążenia i uczucia Rządu Polskiego pokrzepiają i budują wszystkich. Historia posiada szególną wymowę dla stwierdzenia owocnych wyników łączności życia społecznego narodów z katolicyzmu. W Polsce zapisuje ona w tym zakresie piękne i wzniosłe kary. Po przebyciu ciężkich chwil rycerski ten naród, odzyskawszy wolność i niepodległość polityczną, kroczy ku jak najlepszej rokującej przyszłości. Tradycyjny, niepokalany Orzeł Biały wzbija się ponownie na szlaki Boże”.

Komentarz powyższy jest w formie swej niepraktykowanym dotąd w dzienniku watykańskim wyróżnieniem Polski.

TELEGRAMY.

Wycieczka Polska we Francji.

LYON, 18.8. (Pat). Przybyła tu wycieczka polskich inżynierów i studentów politechniki. Na ich cześć w tutejszej Izbie Handlowej wydane zostało przyjęcie w ściślejszym gronie. Nastrój panował bardzo serdeczny.

Upadek prasy Polskiej w Niemczech.

BERLIN, 18.8. (Pat.) Od poniedziałku przestaje wychodzić z powodu trudności finansowych centralny organ wychodzący polskiego w Niemczech, „Dziennik Berliński”, istniejący od 200 lat. Po zamknięciu „Wiarusa Polskiego”, wychodzącego w Bochum, zamknięcie „Dziennika Berlińskiego” stanowi formalną klęskę dla życia Polaków w Niemczech.

Sytuacja w Niemczech.

BERLIN, 17-go sierpnia. (P. A. T.) Kanclerz Rzeszy przyjął wczoraj delegację ziemian która prosiła go o zabezpieczenie gospodarstw wiejskich przed napadami ludności miejskiej.

BRUNŚWIK, 18-go sierpnia. PAT Manifestanci w powodzie wzrastającej wciąż drożyzny zażądali utworzenia komisji kontroli podziału środków żywnościowych, grożąc, iż w razie bezowocności środków zapobiegawczych ze strony rządu, ludność użyje wszelkich środków w celu zapewnienia sobie żywności.

teresiki, manipulacyjki i machinacyjki handlowe załatwiać.

Kiedyż wy zrozumiecie, że poświęcenie dla drugich, nie wyzysk, nie szachrajstwo, nie czarne samolubstwo jest szczęściem naszym?

Patrzcie na mogiłę!

W jej wnętrzu spoczywa wał skrwa-wionych ciał bohaterów. Dla Ojczyzny miłowania wyrzekli się największego z ziemskich dóbr, bo życia!

Patrzcie!

Hej, wy, wy ludzie!

Nie kwiatów wieńce i bukiety nieście, lecz cichą modlitwę, co nasze serca nastroi na ton bohaterski, a nieście serc poświęcenie!...

A Wisła:

„Płyń i płyń aż gdzieś ginie Traci się w górach i obłokach...”

Kancelarja 8-klas. Gimnazjum Żeńskiego Janiny Steinbokówny we WŁOCŁAWKU (Plac Dąbrowskiego 5)

zawiadamia, że egzaminy dla nowowstępujących do wszystkich klas odbędą się dnia 29 i 30 sierpnia.

Początek egzaminów o godz. 10-iej rano.

Kandydatki winny składać w kancelarji metrykę i świadectwo szczepienia ospy.

Kancelarja przyjmuje zapisy od dnia 15-VIII od g. 10-iej do 12-iej.

Ogłoszenie do SŁOWA KUJAWSKIEGO = i = GAZETY KUJAWSKIEJ po cenach oryginalnych bez kosztów przyjmuje Ludwik Makowski

Centralne Biuro dzienników i ogłoszeń
WŁOCŁAWEK, ul. Hościuskiej Nr. 1 Telefon 195

i własny kiosk na placu wystawy.

BERLIN, 18-go sierpnia. (P. A. T.) Minister spraw wewnętrznych Rzeszy na zasadzie prawa o obronie republiki, rozwiązał i zawiesił działalność

ogólnoniemieckiego komitetu wykonawczego rad zakładowych, podkomitety wykonawcze, oraz „radę 15-tu” zakładowych wielkiego Berlina, który,

Znowu gromadka przystała u skraju mostu. Ale już naszej słonecznej młodzieży, tej młodzieży, co rwie się na szczyty po złoty róg, by nim zatriąbić na całą Polskę: Hej, czuwa cie!

„Czuwaj!”

Witają się młode głosy.

Uwaga:

„Do dziesiątej tylko Komenda pozwala!”

Szybka odpowiedź:

„A teraz pół do dziesiątej.”

Jeszcze szybsze: „Zwracam honor, nie mam zegarka.”

Milczenie.

Znowu:

„Doprawdy, jak tu ładnie! Leksykon barwiły się rumienią Zachodu zbocza, dogasały już ledwie tlejącymi węglami.

Wisła szła przeciw. A, jakby chcąc

młodzieży dać wzór do naśladowania, w lustrze swych wód niosła radosne, górne oblicze nieba.

A na niebie łagodna, cicha pogoda, spokój niewypowiedziany — i jedna gwiazda blaskiem przewyższająca inne.

I w tę, jaśniejszą gwiazdę, wpatrzyły się oczy, przyglęły doń dusze młodych, a usta szeptały pieśń starodawną: „Gwiardo morza...”

...A mrok się rozpościera dała I coraz szerzej idzie szerzej, Zatopił lasy, zalał góry Pochłoniął ziemię do rubieży, Na niebie oparł się ponury!

Jan Bierkowski.

Nadszedł świeży transport oliwy Nicejskiej do jedzenia
gwarantowanej czystości i wykwintnego smaku, jak również nadszedł
wielki wybór sardynek francuskich oryginalnych.

S. OZMINKOWSKI

**Biuro Elektrotechniczne
i Zakład Galwaniczny
WARSZTATY MECHANICZNE**

WŁOCŁAWEK, Nowy Rynek 6, Telefon 14.

**EKSPONATY MIESZCZĄ SIĘ W SZKOLE
TECHNICZNEJ STOISKO SALA NR. 5.**

DACHÓWKĘ pięknie wypaloną, pierwszej i drugiej klasy, mianowicie: karpiówkę, felcówkę, mlich-mniszkę,
**CEGLĘ MASZYNOWĄ,
WAPNO, CEMENT
I TRZCINĘ SUFITOWĄ**
POLECA: **JAN KLABECKI** Brzeska 8
WŁOCŁAWEK

8-klasowe Gimnazjum Humanistyczne im. DŁUGOSZA

J. E. Ks. Biskupa Stanisława Zdzitowieckiego we Włocławku.
Egzaminy powakacyjne odbędą się dn. 30 i 31 VIII.
Początek lekcji 3 września.

Klasa wstępna po wakacjach będzie otwarta.
Zwinięta została tylko klasa podwstępna.

Kancelarja gimnazjum (plac Kopernika róg Gdańskiej) otwarta jest codziennie, z wyjątkiem świąt i niedziel, od godz. 10-ej rano do 1-ej popołudniu.

jak wiadomo, proklamował komunistyczny strajk jeneralny, oraz brał udział w organizowaniu występnej działalności rzesz robotniczych w Berlinie.

Rząd angielski.

KONSTANTYNOPOL, 18.8. Pat. Były minister spraw wewnętrznych Fethy Boy został mianowany prezesem ministrów, pozostając nadal ministrem spraw wewnętrznych. Ismet Pasza również zachowa tę funkcję ministerjum spraw zagranicznych.

Niemcy przegrały sprawę o dowóz amunicji dla Polski.

HAGA 17.8. PAT. Dziś na sesji plenarnej trybunału międzynarodowego odczytano wyrok w sprawie statku »Winbledon«, który w r. 1921 wiozł do Polski amunicję i był przez Niemców zatrzymany w kanale Kilońskim. Jak wynika z wyroku, Niemcy sprawę przegrały. Wyrok głosi: 1) że Niemcy niesłusznie zabronili przejazdu, 2) że art. 380 Traktatu Wersalskiego nie pozwala Niemcom stosować zasady neutralności do kanału Kilońskiego i 3) że Niemcy mają zapłacić odszkodowanie. Trzech sędziów z ogólnej liczby 12 złożyło votum separatum. Motywy wyroku zajmują 47 stron druku.

Anglja a Niemcy.

NEW YORK, 18.8. PAT. Były ambasador Stanów Zjednoczonych w Berlinie p. Hales, wygłosił na bankiecie, wydanym na cześć generała Gouraud'a, przemówienie, w którym powiedział, że jeśli Anglja zdaje sobie sprawę z tego, jakim wrogiem są dla niej Niemcy, to już choćby dla własnego, dobrze zrozumianego interesu, nie zerwie Ententy, która jest nadzieją i rękojmią cywilizacji.

Opinia angielska za Francją.

BERLIN, 18.8. Korespondent londyński »Berliner Tageblatt« hamuje radość kół nacjonalistycznych niemieckich doniesieniem, że wiadomości o ciosie śmiertelnym zadanym Entencie ostatnią notą angielską, są przedwczesne i niezasadne. Naród angielski — brzmi informacja londyńska — domaga się utrzymania dotychczasowych węzłów, łączących Anglię z Francją.

KILKUWIERSZOWKI

Z POLSKI I O POLSCE.

× W dniu 15 b. m. wyjechała z Warszawy komisja w celu badania gospodarki państwowych lasów i ma-

jątków rolniczych. Komisja ta została utworzona na wniosek nadzwyczajnego komis. oszczędnościowego p. wojewody Moskalewskiego, w porozumieniu z min. rolnictwa i dóbr państwowych oraz min. reform rolnych.

× Min. spraw wojskowych, gen. Szeptycki wydał rozkaz, aby wszystkie podlegające mu urzędy wojskowe przyjmowały niezwłocznie wrazie zgłoszenia się nadzwyczajnego komisarza oszczędnościowego p. Moskalewskiego i udzielały mu w czynnościach urzędowych całkowitego poparcia.

× Dnia 15 b. m. odbyło się w Krakowie, pod przewodnictwem senatora Bojki i przy udziale wielu senatorów i posłów, całodziennie posiedzenie okręgowego zarządu P. S. L. Piast na zachodnią i środkową Małopolskę.

Z CAŁEGO ŚWIATA.

× W wielkim procesie, wytoczonym urzędnikom kolei nikolajewskiej o sprzeniewierzenia, 9 oskarżonych skazano na śmierć, pozostałych na więzienie do 10 lat.

× Ukrainizacja armii czerwonej w południowych okręgach republiki sow. staje się faktem. W Charkowie władze sow. przystąpiły do utworzenia dwóch dywizyj czerwonych kozaków, przeznaczonych do walki z powstańcami ukraińskimi.

× Z Londynu donoszą, że u wybrzeży Szkocji zjawily się śledzie w takich ogromnych ilościach, jakich najstarsi rybacy nie pamiętają. Ławice tych ryb płyną tak gęsto, że rybacy nie mogą uporać się z połowem.

× Wdowa po zmarłym tak nie spodziewanie prezydencie Stanów Zjednoczonych Hardinga nie będzie mogła uskarżać się na niedostatek. Jak wiadomo, majątek, pozostawiony przez Hardinga, oceniany na 770 do 800 tysięcy dolarów.

× Prasa sow. w dalszym ciągu omawia wyjazd Joffego z Tokio i komentuje ten fakt, jako oznakę niepowodzenia pertraktacji sow. japońskich.

× Senator Jouvenel, naczelny redaktor Matina, jak donoszą dzienniki, ma zostać mianowany przedstawicielem Francji i w Lidze Narodów na miejsce, Leona Bourgeois.

× W Waszyngtonie 16 b. m. nastąpiła wymiana dokumentów ratyfikacyjnych umowy o ograniczeniu zbrojeń morskich. W ten sposób układ ten nabrał mocy obowiązującej.

× Rosyjski centralny komitet wykonawczy wydał dekret w sprawie sformowania tak zw. oddziałów wojsk terytorjalnych, które istnieć mają obok armii linowej. Dekret wprowadza również powszechne ćwiczenia wojskowe dla młodzieży szkolnej.

× Epidemja malarji w Rosji sowieckiej s ale wzrasta. »Izwestja« donoszą, że na Syberji chorych na malarję jest 14 razy więcej, niż w roku zeszłym. Podobne wiadomości nadchodzą z Turkiestanu. W Dagestanie istnieją wioski, w których wymarła na malarję cała ludność.

× W Waszyngtonie podpisana została dzisiaj umowa o wznowieniu regularnych stosunków dyplomatycznych między Meksykiem a Stanami Zjednoczonymi.

× Z pewnych kół rzymskich donoszą tutaj, jakoby król zamierzał nadać Mussoliniemu i generałowi Dياسowi tytuły książąt.

× Rząd saski postanowił przedłożyć sejmowi projekt ustawy, według której przedsiębiorstwa państwowe mają być zamienione na towarzystwa akcyjne, w których państwo posiadałoby 80 proc. akcji.

× W Tyraspolu otwarta została rosyjsko rumuńska konferencja, mająca na celu uregulowanie zajęć granicznych.

RYNEK PIENIĘŻNY.

WARSZAWA, 18. VIII.

Funt angielski	1.195.000
Dolar	246.000
Frank szwajcarski	44.500
Frank francuski	14.500
Korona czeska	
Korony austriackie (100)	
Marka niemiecka	0,08

Z listów do Redakcji.

Redakcja »Słowa Kujawskiego« otrzymała poniższy list, który z przyjemnością drukuje.

List otwarty do J. W-go Księdza Kanonika Kruszyńskiego, dotychczasowego Redaktora »Słowa Kujawskiego«.

Czcigodny Księżo Kanoniku!

Kiedy Ksiądz Kanonik, wyjeżdżając z Włocławka, opuszcza stanowisko Redaktora »Słowa Kujawskiego«, czuję się w obowiązku w imieniu swoim i nowej włocławskiej parafji złożyć Mu, jako dotychczasowemu Redaktorowi »Słowa Kujawskiego«, oraz całej Redakcji najserdeczniejsze podziękowanie za stałe bezinteresowne umieszczanie w Swem piśmie artykułów, ogłoszeń, sprawozdań i t. p., dotyczących nowej parafji p. w. św. Stanisława. Przez zamieszczenie powyższych wielką przysługę czynił Ks. Redaktor nowej parafji, która przeżmnie, składając serdeczne »Bóg zapłać«, śmie życzyć Czcigodnemu Ks. Kanonikowi powodzenia w pracy na nowem wysokiem stanowisku profesora uniwersytetu w Lublinie.

Z głębokiem uszanowaniem prosię Redakcję »Słowa Kujawskiego«

ks. J. Straszewski.

HUMOR I SATYRA.

Szczęśliwe mamy.

— Jakże szczęśliwe są dzieci muryznow? — Dlaczego, Zosiu? — Bo ich mamy nie mogą im nigdy powiedzieć, że mają ręce brudne.

W łazienkach.

Kąpielowa puka do kabiny. — Proszę wyjść już godzina dawno minęła.

Za chwilę wytacza się otyła podpora Sjonu.

Pani musi zapłacić, pani prawie dwie godziny siedziała proszę zapłacić drugi bilet.

— Niema głupich. Tam w »prepisach kąpielowych« jest napisane, że łazienkę opuszcza się z uderzeniem godziny, a zegar w łazienkach nie bił.

— Bo nie bijący. — To ja mam płacyć za to, że w głupich przepisach napisane, że zegar bije, a on tymczasem nie bił.

Różne.

Zbrodnicza chciwość.

Do jakiego stopnia zezwierzęcenia doprowadzić może ludzi chciwość na pieniądze, dowodem wypadek, jaki zaszedł koło Otwocka pod Warszawą. W falach Wisły tonął student uniwersytetu. Rybacy nie pozwolili mu udzielić ratunku, póki rodzina nie wypłaci żądanej kwoty za wypożyczenie łodzi. Nie pomogły groźby i nalegania, biedak poszedł na dno. Za wydobycie ciała dwu innych topielców, uczniów gimnazjalnych, zażądali ciż sami rybacy »miljon marek«.

Pochodnia płonąca pod wodą.

Ludzkość nie może dzisiaj sobie nawet wyobrazić, jakie cuda wydobędzie z ziemi, z wody, i powietrza.

Niedawno dwaj inżynierowie amerykańscy przedstawili do opatentowania w Chicago acetylenową pochodnię do pracy podmorskiej, płonąca pod wodą. Wynalazek ten dokona zupełnego przewrotu w technice prac na dnie morskiem, gdyż w żaden sposób nie potrafi zgasić tego niezwykłego płomienia.

Młoda nauczycielka z sześciolletnią praktyką poszukuje posady nauczycielki domowej. Wiadomość biuro ogłoszeń Makowskiego.

Pisarz podwórzowy, kawaler, potrzebny do dominium Wysocin p. Brześć-Kuj. od 1 września.

Wilk ośmiomiesięczny zaginął w ubiegłą niedzielę wieczorem na Starym Rynku. Znalazca zechce odprowadzić za nagrodą ul. Szpichlerna 6. Moczyński

Zgubiono kartę bezterm. urlopu Binema Segala, wydaną przez 14 p.p. w Włocławku.

Księgarnia Powszechna i Drukarnia Diecezjalna

WŁOCŁAWEK, BRZESKA Nr. 4.

POLEGA NASTĘPUJĄCE WYDAWNICTWA:

Z GOSPODARSTWA ROLNEGO I LEŚNEGO:

PROF. Z. LUDKIEWICZ. Rozmieszczenia własności ziemskiej i gospodarstw wiejskich w Polsce	cena zas.	5.—
PROF. INŻ. ST. BIEDRZYCKI. Ciągówka — wybór i zastosowanie w gospodarstwie wiejskim.		1.40
Krótki poradnik rolniczy (Memento gospodarcze)		1.—
TURNAU. Uprawa roli roślin t. I-y Ziemia — Powietrze — Rośliny 21 ilustracji	}	5.—
TURNAU. Uprawa roli i roślin t. II-i. Uprawa roli 40 ilustracji		
TURNAU. Uprawa roli i roślin, t. III-i, O nawożeniu i nawozach, 11 ilustracji		2.70
TURNAU. Uprawa roli i roślin, t. IV-ty, Zasiw, Pielęgnowanie roślin, Zbiór i przechowanie ich, 47 ilustracji		3.—
Inż. ST. TURCZYNOWICZ. Nawodnienie łąk, pól i ogrodów, 31 rycin		2.—
Dr. Z. WEYBERG. Czem jest gleboznawstwo i czem być powinno.		—60
Dr. M. RÓŻAŃSKI. Nasionoznawstwo, z rysunkami w tek.		1.—
A. GLAZER. Hodowla trzody chlewnej, cz. I. Rasy, Chów, Uwagi o opasie		1.—
— cz. II. Żywienie, Opas,		1.—
R. PRAWOCHEŃSKI. Pochodzenie, pokrój i rasy koni, z 59 rycinami w tekście		5.30
S. WOTOWSKI. Używanie i pielęgnowanie konia.		1.60—
Z. OLSZAŃSKI. Rady praktyczne dla kupujących konie wyd. II-ie przejrzane i dopełnione		25—
„ Jak leczyć konia kulawego wyd. II-ie przejrzane i dopełnione		25—
„ Pomoc w chorobach zwierząt z licznymi rysunkami wyd. II-ie przejrzane i uzupełnione		1.50—
„ Zapobieganie chorobom inwentarza wskazówki higieniczno-profilaktyczne		1.20—
Poradnik weterynaryjny zalecony przez Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych do bibliotek w ludowych szkołach rolniczych		6—
Krótki zarys owadoznawstwa:		
cz. I-a. Szkodniki zbóż z 5 tablic, opracowali J. Zaćwilichowski i Prüffer		1.80
cz. II-a. Szkodniki drzew owocowych z 9 tablic., opracował J. Prüffer		1.80
cz. III-a. Szkodniki warzyw z 5 tablic., opracował J. Zaćwilichowski		1.80
cz. IV-a. Szkodniki leśne z 14 tablic., opracowali J. Prüffer i S. Tennenbaum		3.—

DR. R. BIEHLER. Hodowla lasu — część ogólna z 277 rys. w tekście. Z dodatkiem wykazującym normy wydajności pracy przy robotach wchodzących w zakres hodowli lasu		10.—
INŻ. WŁ. JEDLIŃSKI. O granicach naturalnego zasiewu buka, jodły, świerka.		4.80—
INŻ. ST. WYRWIŃSKI. Żywicowanie naszej sosny popolitej (Pinus Silvestris) i sposób jego racjonalnego przeprowadzenia		1.50
INŻ. A. SZWARC. Cięcie lasu i wyróbka drewna z 44 rycinami		1.80
PROF. J. BRZEZIŃSKI. Hodowla drzew i krzewów owocowych. Dzieło nagrodzone pierwszą nagrodą na konkursie akademii umiejętności w Krakowie I-II-a cz.		5.50
„ a cz. III-a. Drzewa formowane		3.—
K. SZALKIEWICZ. Podręcznik do racjonalnego pszczelnictwa, zastosowany do gospodarki w ulach nadstawkowych systemu amerykańskiego z 2 rycinami w tekście		2—
E. WEBER. Hodowla pszczół według nowoczesnych zasad pszczelnictwa z szczególnym uwzględnieniem gospodarki w ulach amerykańskich, czyli amerykańskich z rycinami.		5—
M. TADRZYŃSKI. Mleczarstwo (krótki podręcznik dla rolników) z 20 rycinami w tekście		1,—
FR. PRAL. Konserwowanie jaj.		—80
A. ZACHARSKI. Technika jajczarska z 10 rycinami w tekście.		—90

Z GOSPODARSTWA DOMOWEGO:

A. GNIEWKOWSKA. Współczesna kuchnia domowa. Skarbczyk kulinarny potraw mięsnych, jarskich, ciast, marynat oraz ważniejszych sekretów gospodarskich z ilustracjami	opr.	10.—
M. OCHOROWICZ—MONATOWA. Gospodarstwo kobiece w mieście i na wsi, z ilustracjami i kolorowymi tabl.	opr.	10.—
PANI ELŻBIETA. Kuchnia powojenna. Przepisy smacznego i taniego przyrządzania śniadań, obiadów i kolacyo raz oszczędnych ciast domowych	brosz.	2.60
M. NORKOWSKA. Przetwory owocowe bez cukru		1.—

Wyżej polecane ceny rozumieją się jako jednostki zasadnicze, które pomnożone przez ustanawiany mnożnik Związku Księgarzy dają właściwe ceny w markach.

X. I. CHARZEWski.

16)

Najazd sekciarstwa na Polskę.

IMKIŚCI.

Kto z Polaków nie słyszał o „Imce”, zwanej popularnie w kołach wojskowych polskich, mianowicie wśród hallerczyków, „ciocią Imcią”?

Ta nazwa jest skrótem polskim, powstałym z początkowych liter pełnego, czterowyrzowego tytułu stowarzyszenia amerykańskiego, który brzmi dosłownie po polsku: Towarzystwo chrześcijańskie młodych mężczyzn. Równoległe do tej organizacji męskiej istnieje podobna organizacja żeńska, zwana w skrócie polskim Iwką. Tu będziemy mówili wyłącznie o Imce, gdyż ona nabyła u nas większego rozgłosu od swojej bliźniaczej siostry—Iwki. Co zresztą powiemy o tamtej, będzie się odnosiło i do tej. Z Imki ukulem imkistów. Obu tych nazw będę tu używał.

Imka, podobnie jak i badacze Pisma, nie jest sektą formalną, lecz jest stowarzyszeniem o charakterze społecznym. Wszelako w rzeczywistości, jak zobaczymy, wyrósłszy na gruncie amerykańskim terytorjalnie, a protestanckim wyznaniowo, ma ona na celu zadania sekciarskie, gdy jej działalność filantropijno-kulturalna, podobnie znowu jak u metodystów, jest tylko środkiem do owego celu.

Na pierwszym planie ma ona jakoby prace nad odrodzeniem moralnym społeczeństw, wśród których osiada. Praca bardzo piękna i bardzo potrzebna. Zważywszy jednak na jej charakter protestancki, który nie może nie wyciskać właściwego piętna dogmatycznego na jej robocie odrodzeniowo-moralnej,—uprawnionem polem działania Imki mogą być tylko wyjąłkowane przez bezwyznaniowość ugory protestanckiej. Wkraczanie jej w charakterze wyznaniowym protestanckim na terytorjum katolickie ujawnia w niej dążności

sekciarskie, musi być uważane za nadużycie i musi wywoływać ze strony katolickiej sprzeciw. A tak właśnie Imka poczęła występować w Polsce; odkąd do niej przybyła.

Podczas wojny światowej amerykańska z pochodzenia Imka wystąpiła w Europie z działalnością dobroczynną wśród wojsk państw sojuszniczych przeciwniemiemieckich, jako Misja wojskowa Y.M.C.A. Dobroczynność jej obejmowała zarówno potrzeby ciała, jak i potrzeby duszy żołnierskiej. Ofiarowała ona swoje usługi także i wojsku polskiemu we Francji. Generał Józef Haller, wódz naczelny tego wojska, przyjął jej ofiarę. Będąc wszakże katolikiem nie z imienia tylko, a świadom protestanckiego charakteru Imki, wymówił sobie bezwzględna wstrzeźliwość jej od wszelkiej agitacji wyznaniowej, a także i politycznej. Wraz z błękitnymi hallerczykami, do wolnej Polski przybyła także i misja wojskowa Imki. I tu poczęła ona ukazywać, ukryte dotąd, swoje różki sekciarskie.

Warunki bytu pokojowego po skończonej wojnie sprawiły, że Imka uznała za stosowne otworzyć sama sobie służy wstrzeźliwości, którymi gen. Haller, czasu wojny, otamował był wody jej żarliwości sekciarskiej w stosunku do wojska. Sprzyjała temu i przyjaźń polsko-amerykańska. Zasługi, położone przez Imkę dla wojska polskiego, pozwalały jej tę przyjaźń wyzyskiwać, celem przemycania wrogiemu Kościołowi apostołstwa. Tem łatwiej, że my, Polacy, jesteśmy sławni, zarówno z grubej i karygodnej nieznamośności zasad własnej nauki katolickiej, jak i z naiwności, dającej się brać na plewę, jakoby pełne i dorodne ziarno. I jeszcze tem łatwiej, że Imka, jako i inne sekty z za oceanu, z królewską nieledwie hojnością szafuje królewską walutą świata—dolarem.

Z tych powodów Imka znalazła w Polsce gorących zwolenników i obrońców, nawet w obozie narodowym, lubiącym podkreślać swoje uczucia katolickie przeciw bezwyznaniowej lewicy.

Owszem, w nim przedewszystkiem, póki Imka,

maskując się, podawała się i uchodziła tylko za stowarzyszenie, które w katolickiej Polsce może i musi się stać katolickiem.

Nasza narodowa nieświadomość religijna nie poznawała się na bałamuctwie oświadczeń naczelnych działaczy Imki w Polsce i brała je za dobrą monetę katolicką. Trafiły one do rozwolnionego wolnomyślnością sumienia działaczy i publicystów narodowych.

Imka oświadczała, że pragnie spóldziałania z nią księży katolickich; jednocześnie jednak wyłączała od spóldziałania ludzi, przekonanych, iż sami posiadają całą prawdę religijną, a wszystkie inne pozatem wyznania błędzą w ciemnościach błędu. To znaczy, że Imka chciała mieć za sobą jakichś, niemożliwych do pomyślenia w Kościele, księży-liberałów, którzyby służyli jej za parawan i szyld rzekomej jej katolickości; chciałyby księży katolickich, którzy nie byłiby katolikami. Boć jest rzeczą jasną jak słońce, że katolik, który nie uznaje wiary katolickiej za jedyną i wyłącznie prawdziwą w pełni, nie jest katolikiem z ducha. Tylko sekciarstwo może nie mieć samo o sobie tak bezwzględnej pewności posiadania pełnej i nieskażonej prawdy chrześcijańskiej, jaką ma sam tylko Kościół katolicki, co stanowi jedno ze zmian jego boskości. Tylko sekciarstwo może głosić zasadę o dobroci wszystkich religij, z obliczeniem jej na rozkład czy rozbicie dogmatu katolickiego.

Ta sama sekciarska swawolność Imki znalazła wyraz w drugim, niemniej znamionem, oświadczeniu jej, że w jej czytelniach niema książek i pism bezbożnych i nieobyczajnych, ale że, w imię rzekomo bezstronności, są w nich książki i pisma „różnych obozów”.

(D. c. n.)

FIRMA EGZYSTUJE OD 1882 ROKU.

Zakład Rymarsko-Powoźniczy B-cia STALEWSKY

WŁOCŁAWEK, Nowy Rynek 20.

Zawsze na składzie: Gotowe uprząży, Szory blankowe czarne i żółte oraz pulsorki robocze na konie pomorskie.
Gotowe powozy, karety, wolanty i bryczki nowe i używane.

UWAGA! Przyjmujemy wszelkie obstalunki wchodzące w zakres rymarstwa i powoźnictwa.
Reperacje. Remonty. **CENY PRZYSTĘPNE.**

Fabryka Tektur Smółcowych, Asfaltu i Wyrobów Cementowych D. REICH, Włocławek

ul. Kilińskiego 16. Telefon 174.
Rachunek bieżący Warszawski Bank Handlowy Oddział w Włocławku.
Konto czekowe w Pocztovej Kasie Oszczędności Nr. 60408.

Dział wyrobów smółcowych
Tektury smółcowe, asfalt. Smoła
Naumannna i preparowana.
Karbollneum.

Dział wyrobów cementowych:
Cement. Dachówka cementowa, ru-
ry kanalizacyjne i studienne,
płyty i schody mozaikowate.

Wykonuje: krycie dachów i konserwacje
starych dachów, podbitki papowe. **ASFALTOWANIE.**

Księgarnia Powszechna i Drukarnia Diecezjalna

WŁOCŁAWEK, BRZESKA 4

POLECA NASTĘPUJĄCE WYDAWNICTWA:

Z PRZEMYSŁU I TECHNIKI:

Księga adresowa przemysłu, handlu i finansów	opr. 84000.—	Mk.
Przewodnik przemysłu drzewnego	w opr. 24000.—	Mk.
Przewodnik przemysłowo-handlowy po Pomorzu	24000.—	Mk.
S. P. TIMOSZENKO Prof. Wytrzymałość materiałów. Prze- łożył i uzupełnił Dr. M. T. Huber	cena zas.	12.—
W. SKWARCZYŃSKI, Inż. Podręcznik budowlany wraz z analizą cen. Wyd. II-e znacznie pomnożone i po- większone — 5 zeszytów à		6.—
S. ZIENTARSKI, Inż. Technologia drzewa. Drzewo jako materiał narzędzia i narzędzy		2.—
M. ŻEDREBECKI Inż. i W. KISIEL. Przemysł tartaczany. Praktyczny podręcznik dla właścicieli tartaków, sto- larni mechanicznych i składów budulca		3.50
KRAUSE HUGO, Inż. Części maszyn. Podręcznik do obli- czania i konstruowania		3.—
POREBSKI E. Budowa i naprawa samochodów:		
t. I-y Motory		4.40
t. II-i Karoserje		4.—
t. III Naprawa samochodu		4.—
A. TUSZYŃSKI. Samochód nowoczesny		6.—

Z DZIAŁU ŻYDOZNAWCZEGO:

J. DELACROIX. Panjudaizm		1.20
FOOD. Międzynarodowy żyd t. I-y		3.50
t. II-i		4.—
KS. J. KRUSZYŃSKI. Dążenia żydów w dobie obecnej		—45
— Dlaczego występują przeciwko żydom		—20
— Religia żydów współczesnych		—75
— Rola światowa żydostwa		3.—
MŚCISŁAWSKI. Wojsko polskie, a żydzi		7200.— Mk.

W tych dniach opuszcza prasę broszura:

KS. J. KRUSZYŃSKIEGO. Niebezpieczeństwo żydowskie.

Wyżej polecane ceny rozumieją się jako je-
dnostki zasadnicze, które, pomnożone przez
ustanawiany mnożnik Związku Księgarzy, dają
właściwe ceny w markach.

OKAZJA!

I Samochód 4 osobowy firmy Ford
mało używany.
I Motocykl firmy N. S. U. o sile
2 HP. w dobrym stanie.
I Motor nadający się do każdej łodzi
4 osobowej mało używany.
Wiadomość w firmie S. OZMINKOWSKI,
Nowy Rynek 6, Telefon № 114.

OGŁOSZENIA DROBNE.

Jest do sprzedania knur trzyletni i kilka
knurków trzymiesięcznych czystej rasy
Sorkshire. Zagajenie pocztą Osięciną.

Ogrodnik pszczelarz nagrodzony na wy-
stawie pierwszą nagrodą z ulokowaniem
100 szt. róż, poszukuje posady od 1-go paź-
dziernika. Ogrodnik Gliński Kowal, dla Bo-
guckiego.

8-mio klasowe Gimnazjum Realne Żeńskie
z klasą podwstępną i wstępną

Władysławy Aspisy

WE WŁOCŁAWKU
KALISKA 8. (KOŚCIUSZKI 5.)

Zapis uczenic od dnia 16 sierpnia. Egzaminy dla nowowstępujących
od klas podwstępnych do VII rozpoczną się 31 sierpnia o god. 9 rano.
Początek roku szkolnego 4 września.

Kancelarja gimnazjum czynna od dnia 16 sierpnia w godz.
nach od 10—12 i 3—4 pp.

Przy Gimnazjum internat.

Uczennice, które w ubiegłym roku szkolnym uczęszczały
do gimnazjum winny ponowić zapis.

Pasy transmisyjne z sierści wielbłądziej,
skórzane,

oraz wszelkie materiały elektrotechniczne

poleca po cenach hurtowo-warszawskich

**BIURO
TECHNICZNE „ELEKTRON”**

Włocławek, Kościuszki 17, tel. 63.

Stow. „Handlowiec”

przy Państw. Szkole Kupieckiej
we Włocławku

poleca pracowników i praktykantów
biurowych oraz handlowych.

Zaofiarowania należy adresować:
prof. Kawalec, ul. Bulwarowa 16.

ANALIZY moczu, płocin
krwi (r. Was-
sermana), spermy i t. p. na tryper,
syfilis i inne choroby.
Laboratorium Magistra B. Osowskiego
WŁOCŁAWEK
3-Maja 13, II-gie piętro.

**ZNIECZULAJĄCY
BALSAM BELGIJSKI**
z kugutkiem usuwa
Bóle artretyczne i reumatyczne.
Sprzedają apteki i składy apteczne.

**Choroby żołądka, kiszek, nerek,
obstrukcje, hemorojdy i t. p.**
radycznie leczą
Szwajcarskie gorzkie zioła
Dr. Bauera — oryginalne z marką „Kogut”.
Sprzedają apteki i składy apteczne.

Do Matek! Pamiętajcie, że
najracjonalniej-
szą przysypką dla dzieci jest
puder „Dzidzi”, utrzymujący
ciasto dziecka w zupełnej hygie-
nie. Usuwa zaczerwienienia i
stan zapalny skóry. Sprzedają
apteki i składy. Wyrób polski.

Hemorojdy usuwa ból, pieczenia, swę-
dzenia, krwawienia, —
zmniejsza guzy „Varicol” Czopki he-
(żylaki) morojdowe
(z kugutkiem). Żądać w aptekach i skład.

Przyjmę uczennice na stancję,
opieka troskliwa, rodzina bez-
dzietna. Wiadomość: Szpitalna 9,
W. Twardowska.

Księgarnia Powszechna

POLECA

świeżo nadeszłe w wielkim wyborze:

ŚWIECE

woskowe, półwoskowe i stearynowe
różnych wielkości

LISTWY DO RAM

Oprawa obrazów na miejscu.

Maszyna Singer, lustra, łódeczko dzieciinne
siatkowe, rogi jelenie — dywan sprze-
dam. Kilińskiego 12 mieszk. 4.

Przyjmę jeszcze jednego ucznia na stancję.
Furmańska, Kościuszki 18.

Stancja z fortepianem dla trzech chłopców
lub panienek. Królewska № 19 Preis.

Potrzebny zdolny czeladnik krawiecki na
spodnie i kamizelki, T. Tomczak, Cy-
ganka 16.

Stancja dla uczni — troskliwa opieka —
sumienne odżywianie. Olechowska,
Gęsia 3 m. 3.

Stancja dla uczni, pomoc w pauce, Gęsia
29, nauczycielka Wacowska.

Stancja dla uczni, wygody i opieka zapew-
nione. Gęsia 49, Skarżyński.

Sieci rybackie poleca Henryk Franken-
stein, Włocławek, Kościuszki 9.

Za ogłoszenia odpowiada
Administracja.

Ogłaszajcie się
w Słowie Kujawskim.